

Boerderij De Pasop in Hummelo 'Goede voeding is het beste medicijn'

Alles is gericht op topkwaliteit melk bij Peter Vels (46) en zijn vrouw Yvonne. Zij boeren op BD-bedrijf De Pasop (75 ha) bij Hummelo in de Achterhoek. Het liefst had Peter veel Guernsey-koeien uit Engeland geïmporteerd, omdat zij 'A2-melk' geven. En het liefst zou hij alleen hooi voeren, en geen kuilgras. Maar die wensen zijn nogal kostbaar. *Tekst: Andries Palmboom | Foto's: Andries Palmboom en De Pasop*

Mijn laatste kilometers gaan over landwegen tussen bospercelen, weilanden en akkers. Het is het landschap van pachtboerderijen op oude landgoederen langs de Oude IJssel – rivierklei. Ja, hier is het! Direct aan de weg zie ik eerst een bijenstal en daarnaast kan ik, half verscholen achter een beukenhaag, parkeren op het plein waaraan de open stal ligt. Gehoorde koeien met glanzend bruin getinte vachten vormen mijn ontvangstcomité. Ze zijn zojuist gevoerd en kauwen rustig door. Een doorgang leidt naar het eigenlijke erf aan de zijkant van de stal, waaraan de winkel, het woonhuis en de familietuin liggen.

Lokale samenwerking

Eenmaal binnen wil zoon Timme (11), de jongste van de drie Vels-kinderen, graag koffie maken. "Wij zijn eigenlijk nogal gevoelsboeren", is Yvonne's aftrap, "en dat waren Peter's ouders ook. Die hadden diervriendelijkheid hoog in het vaandel staan."

Peter: "In 1993 ben ik in een maatschap met mijn ouders gestapt op de boerderij, die al generaties in de familie floreert. In 1997 was de omschakeling naar biologisch. Gevoelsmatig was dat een logische stap, maar we namen wel een risico, want enige zekerheid over de afzet hadden we niet." Maar voordat het eerste omschakeljaar voorbij was, was er een overeenkomst met kaasmakerij De Dageraad, het tegenwoordige Aurora. Eigenaar van dit familiebedrijf, Harry ten Dam, zegde toe de volledige productie af te nemen.

"Het klikte toen, en het klikt nu nog steeds", zegt Peter. "Aurora haalt de biologische en biodynamische melk hier uit de omgeving op, uit de Achterhoek en wijde omstreken. De aangesloten boeren kennen elkaar en ontwikkelen ook samen verbeteringen. Zoals 'Allemaal Lokaal'. Dat wil zeggen, dat we onderlinge afspraken maken over de herkomst van het krachtvoer: allemaal van dichtbij. De lijnen zijn kort en dat is een groot voordeel. Het begon er al mee dat Aurora-directeur Harry ten Dam in de beginjaren ook zelf op de melkwagen zat. Die sfeer – dat kan ik erg waarderen."

Hooidrogerij

Tijdens de rondleiding raken we bij de stal uitgebreid aan de praat. Logisch, denk ik, want dit is de centrale plaats waar alles om draait. De kudde bestaat voor een groot deel uit kruisling-koeien van het Fleckvieh- en Braunvieh-ras en daar zit een heel verhaal aan vast, waarbij ook het Guernsey-ras in beeld komt. Bovendien hebben de koeien hoorns en ook daar zit een heel verhaal aan vast. Antibiotica-vrij: nog zo iets waar een heel verhaal aan vastzit.

Maar ... achteraf dringt het pas tot mij door hoe nauwkeurig, nadrukkelijk en herhaaldelijk Peter de data van de weideperiode noemde. De koeien gaan écht vroeg in het voorjaar de wei in en komen écht pas laat in het najaar weer naar binnen. Het is haast alsof Peter het spijtig vindt, dat de koeien nu op stal staan – half maart (!). Nee, het centrale punt waar het hier om draait is niet de stal, maar de weidegang en het weidebeheer. Vers gevarieerd en kruidig gras – daar

hebben de koeien wat aan!

Peter: "Je vindt de langdurige weidegang terug in de kwaliteit van de melk. Het aandeel meervoudig onverzadigde vetzuren – belangrijk in een gezonde voeding – stijgt door weidegang." Peter ziet een directe lijn van zijn boerenwerk naar de voedingskwaliteit bij de mensen thuis. Daarin wil hij zijn verantwoordelijkheid nemen: "Goede voeding is het beste medicijn". In het stalseizoen krijgen de koeien gras-kla-verkuilvoer en hooi te eten en mondjesmaat krachtvoer, handmatig afgestemd per koe.

Peter: "Het liefst zou ik een volledig hooirantsoen willen voeren. Maar dan moet dat hooi van optimale kwaliteit zijn: vroege sneden die snel kunnen drogen, zodat de volledige voedingswaarde bewaard

D Y N A M I S C H P O R T R E T

'De langdurige weidegang vind je terug in de kwaliteit van de melk'

teressant: "Het komt overeen met mijn gevoel. Of de onderzoeken helemaal kloppen, weet ik niet. De gezondheidsclaims klinken best tendentieus, maar ik wil gewoon de beste kwaliteit melk leveren en ook wil ik erop voorbereid zijn, als er in Nederland vraag ontstaat naar A2-melk."

Niet de gehele kudde van 75 koeien is op dit moment ingekruisd met het Guernsey-ras. Peter heeft wel geprobeerd om zijn kudde snel om te vormen door import vanuit Engeland, maar dat liep stuk op de papierwinkel en de hoge kosten. Nu vormt hij de kudde geleidelijk om door zijn fokbeleid. Dat is nog een ingewikkeld verhaal. Ten eerste heeft niet ieder Guernsey-kalf het gewenste A2 bèta-caseïne DNA-patroon. Ten tweede kunnen ook niet-Guernsey-kalveren wel het gewenste DNA-patroon hebben, al is die kans aanzienlijk kleiner. Bij de geboorte laat Peter daarom het DNA van ieder kalf vaststellen met een kostbare test, waarna hij besluit of hij het kalf straks zal aanhouden voor verder nageslacht.

De winkel

Dat de melk (en ook het vlees) van de Pasop gewaardeerd wordt, blijkt als Peter over hun boerderijwinkel begint. "Op vrijdag en zaterdag is de winkel open en dan komen er zelfs klanten uit Arnhem, dat hier 35 km vandaan ligt." De winkel ligt middenin de oorspronkelijke boerderij en is te bereiken via een gang achter het woongedeelte. Ernaast de diepvriescel, die voor de bezichtiging van het slot wordt gehaald. Best een forse ruimte; overzichtelijke stellingen met dozen vacuüm verpakt vlees in allerlei soorten en maten, voornamelijk van eigen boerderij (Peter: "Hier ligt ongeveer één koe"), maar ook speciale producten van collega-bioboeren. Zo ligt er ook ijs, want Peter was benaderd door een ambachtelijke ijsmaker uit de buurt, die speciaal Pasop-melk wilde gebruiken. Ook ligt er varkensvlees, afkomstig van

blijft. Dat lukt in ons klimaat zelden. Het zou mooi zijn als ik hier een hooidrogerij kon neerzetten. Dat zou voor de ruwvoer- en melkkwaliteit fantastisch zijn! Het zou ook een besparing opleveren op het krachtvoer. Zo'n hooidrogerij is helaas nogal kostbaar."

A2-melk van Guernseys

En hoe zit het met het Guernsey-ras? Peter: "Dat vraagt om een nogal technische uitleg (zie kader). Kort gezegd komt het erop neer, dat 95% van de Guernsey-koeien A2-melk levert, de meest gezonde melk. Het Guernsey-DNA staat dichtbij het DNA van de oerkoe. Grofweg – en misschien te gemakkelijk gezegd – is er een verband tussen zo oorspronkelijk mogelijk DNA en gezonde melk." Peter vindt dat in-

A1- en A2-melk

*Alle melk bevat het eiwit bèta-caseïne, maar er zijn genetische varianten. De ene koe wordt geboren met een gen dat A1-bèta-caseïne aanmaakt, de andere koe heeft een 'A2-gen'. Het wereldwijd verbreide Holstein-ras draagt vaker een A1-gen. Bij de afbraak van A1-bèta-caseïne komt een peptide vrij, die volgens Dr. Keith Woodford uit Nieuw-Zeeland een rol speelt bij allerlei kwalen, zoals aderverkalking, diabetes type 2, koemelk-intolerantie en autisme. Hij schreef er het boek *Devil in the milk* over. In Nederland drinken we vooral A1-melk. In Nieuw-Zeeland, Australië en Engeland staat inmiddels ook A2-melk in het winkelschap. Volgens Dr. Ton Baars, onderzoeker melkkwaliteit en dierwelzijn bij het Zwitserse FiBL (onderzoekinstituut voor biologische landbouw), is het verband tussen de genoemde kwalen en A1-melk wetenschappelijk niet hard te maken. Volgens hem speelt vooral pasteuriseren (van zowel A1- als A2-melk) een rol bij vele kwalen. Met name bij astma en allergieën is het bewijs het sterkst. Rauwe melk(se producten) zou(den) minder kwalen veroorzaken dan gepasteuriseerde A2-melk.*

de dertig varkens, die op De Pasop worden gehouden.

In de winkelruimte zelf laat Peter de Aurora-kazen zien. 'Zijn' kaas draagt het Demeter-merk. Dus de afgebeelde koe heeft hoorns. (Voor het eerste ontwerp was het bio-etiket genomen, waarop alleen het bio-keurmerk was vervangen door het Demeter-keurmerk; op het ontwerp dus een koe zonder hoorns. Foutje! Dat was snel rechtgezet: korte lijnen!).

Er is honing te koop van eigen erf. De bijen zorgen voor de bestuiving van een perceeltje oude appelbomen. Grootmoeder maakte vroeger grote hoeveelheden appelmoes. Later werd de oogst een tijdje verwaarloosd, maar nu is de mobiele sapmaker langs geweest en staan er 5-literpakken appelsap te koop.

Peter en Yvonne doen de winkel samen en ze genieten er zichtbaar van. Al die mensen, die allemaal anders zijn: eigen wensen, eigen verhalen. Yvonne: "Vandaag nog kwam het gesprek eerst op onze hond en daarna op de hond, die de klant had moeten laten inslapen. Dan leven we mee en hebben we troostende woorden."

Gunfactor?

Alleen 7 hectare rondom de boerderij is eigen grond, maar samen met de pachtgrond beschikte De Pasop jarenlang over zo'n 55 hectare. Vorig jaar liep een deel van de pachtcontracten af en De Pasop moest areaal inleveren. Bij de rentmeester van een naastgelegen landgoed kon Peter inschrijven op vervangend areaal. Peter: "Je moest een bieding doen, namelijk het bedrag dat je bereid was te betalen als je het pachtcontract kreeg toegewezen. Er werden bespottelijk hoge bedragen geboden. Omdat men voor het grote geld ging, had ik geen enkele kans."

Nu, een jaar later, vertelt Peter verwonderd, dat hij inmiddels beschikt over maar liefst 75 hectare. "Natuurlijk ben ik op zoek gegaan naar andere mogelijkheden. Ik was al blij toen ik met mijn overburen – stads-mensen – kon overeenkomen een stuk van hen te pachten. Zij hebben liever een bio-boer als buurman. Maar daarna kreeg ik zomaar spontane aanbiedingen uit verschillende hoeken. Dat ging om aanzienlijke oppervlaktes, waar ze blijkbaar het liefst een bio-boer op hebben." Speelt hier de gunfactor? Ter illustratie: later in het gesprek vertelt Peter hoe hij in de beginjaren door de boerenjongens met wie hij opgroeide meewarig werd aangesproken met 'Hey, bio-boertje'. Peter: "Dat hoor ik nu nooit meer".

Bodem, bodem, bodem

Met voldoende land kan Peter goed verder boeren, zeker omdat het gevarieerd land is. Het is voornamelijk rivierklei, waar je veel kanten mee op kan. Goed voor intensieve weides, extensieve weides, gras-klaverhooiland, en voor verbouw van graan voor krachtvoer. Onlangs waren de collega-BD-boeren uit de regio nog op De Pasop voor een bijeenkomst Collegiale Toetsing. Onder leiding van bodemkundige Coen ter Berg hebben ze kuilen gegraven om het bodemprofiel te kunnen bekijken. Het viel op hoe goed de grond doorworteld was en hoe diep de regenwormen kwamen.

Sinds 2004 voert De Pasop het Demeter-keurmerk. Peter benadrukt hoe hij op de omscholingscursus vooral geleerd heeft hoe belangrijk de bodem is en de goede verzorging van de bodem. Natuurlijk brengt hij gecomposteerde stalmest over het land. In alle stallen wordt veel stro als strooisel gebruikt voor een comfortabel ligbed (potstalsysteem bij de varkens, en ingestrooide ligboxen voor de koeien). "Maar vervolgens moet de rest ook kloppen: de kudde, de weidegang, de grassamenstelling." Peter gebruikt de BD-preparaten. Niet zozeer uit overtuiging, maar omdat ze verplicht onderdeel uitmaken van de Demeterrichtlijnen. "Ik vind het niet makkelijk om toegang te krijgen tot die materie. Wel zie ik de werking van aardkrachten en daar doe ik ook iets mee. Op het erf hebben we een broncorrector geplaatst."

Oude trekkers

We lopen nog even om de stal heen. In de melkstal zoemt de melkmachine. Het is zaterdagavond en Erik, HAVO-scholier, doet het melken. Eén keer per week hoeft Peter niet te melken. Ja, het is een vol bezette werkweek voor Peter: zo'n 80 uur per week, en dat vindt hij gebruikelijk als boer. Voor Yvonne is dat anders. Zij werkt ook nog deeltijd in de zorg.

Achter de stal zie ik twee trekkers staan, beide van hoge leeftijd. Peter: "Alle twee de trekkers gebruik ik dagelijks. Vooral rond de stal zet ik ze in. Verder kies ik voor weinig mechanisatie. Laat de loonwerker maar veel doen. Dan kan ik mijn aandacht concentreren op de stal en het vee."

Aha! Toch niet alleen de weidegang, maar ook de stal waar alles om draait ...

De Pasop

Tolstraat 6
6999 DC Hummelo
www.de-pasop.nl

Areaal: ca 75 ha, waarvan 7 ha eigen grond

Grondsoort: rivierklei

Gemengd bedrijf met:

- 75 koeien, 35 stuks jongvee, 30 varkens
- teelt van gras/klaver en voedergraan

Afzet:

- Winkel aan huis
- AURORA, kaasmakerij in Ven-Zelderheide (N-Limburg)